ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)
z 10. januára 2006 *

Vo veci C-230/03,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Bundesverwaltungsgericht (Nemecko) z 18. marca 2003 a doručený Súdnemu dvoru 26. mája 2003, ktorý súvisí s konaním:

Mehmet Sedef

proti

Freie und Hansestadt Hamburg,

za účasti:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

* Jazyk konania: nemčina.

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia C. Gulmann, R. Schintgen (spravodajca), G. Arestis a J. Klučka,

generálny advokát: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
tajomník: K. Sztranc, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. júna 2005,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Sedef, v zastúpení: U. Jacob, Rechtsanwalt,

— Freie und Hansestadt Hamburg, v zastúpení: A. Feil, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: W.-D. Plessing a A. Tiemann, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: D. Martin a B. Martenczuk, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 6. septembra 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 a 2 rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80 z 19. septembra 1980 o vývoji pridruženia (ďalej len „rozhodnutie č. 1/80"). Asociačná rada bola zriadená Dohodou o pridružení medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom podpísanou v Ankare 12. septembra 1963 Tureckou republikou na strane jednej a členskými štátmi EHS a Spoločenstvom na strane druhej, ktorá bola v mene Spoločenstva uzavretá, schválená a potvrdená rozhodnutím Rady č. 64/732/EHS z 23. decembra 1963 (Ú. v. ES L 217, 1964, s. 3685; Mim. vyd. 11/011, s. 10, ďalej len „dohoda o pridružení").

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu, v ktorom proti sebe stoja pán Sedef, turecký štátny príslušník, a Freie und Hansestadt Hamburg, v súvislosti s rozhodnutiami tohto orgánu, ktorými sa tejto osobe zamieta predĺženie jeho povolenia na pobyt v Nemecku a nariaďuje sa jeho vyhostenie z územia tohto členského štátu.

Právny rámec

3 Podľa článku 6 ods. 1 a ods. 2 rozhodnutia č. 1/80:

„1. Turecký pracovník, ktorý sa nachádza na legálnom trhu práce členského štátu, s výhradou ustanovení článku 7 týkajúceho sa slobodného prístupu jeho rodinných príslušníkov k zamestnaniu:

— má v tomto členskom štáte po jednom roku legálneho zamestnania právo na obnovenie svojho pracovného povolenia u toho istého zamestnávateľa, ak ten má voľné pracovné miesto,

— má v tomto členskom štáte po troch rokoch legálneho zamestnania a s výhradou práva prednosti pracovníkov členských štátov Spoločenstva právo v rámci toho istého povolania odpovedať u zamestnávateľa podľa svojho výberu na inú pracovnú ponuku uskutočnenú za obvyklých podmienok a zaregistrovanú na úradoch práce tohto členského štátu,

— požíva v tomto členskom štáte po štyroch rokoch legálneho zamestnania slobodný prístup k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu.

2. Dovolenky za kalendárny rok a neprítomnosť z dôvodu materstva, pracovného úrazu alebo krátkodobej choroby sa považujú za doby legálneho zamestnania. Doby nedobrovoľnej nezamestnanosti riadne potvrdené príslušnými orgánmi a neprítomnosť pre dlhodobú chorobu nemajú bez toho, že by sa považovali za doby legálneho zamestnania, vplyv na práva nadobudnuté na základe predchádzajúcej doby zamestnania.“ [*neoficiálny preklad*]

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

4 Zo spisu, ktorý predložil vnútroštátny súd Súdnemu dvoru, vyplýva, že pán Sedef, narodený v Turecku v roku 1952, sa od roku 1977 legálne zdržiava v Nemecku, pričom jeho manželka a tri deti majú naďalej bydlisko v Turecku.

5 Od augusta 1977 do septembra 1992 vykonával činnosť námorníka na rôznych lodiach plaviacich sa pod nemeckou vlajkou a na tento účel získal povolenia na pobyt, ktoré na seba nadväzovali, boli udelené na určitý čas a obmedzené na výkon zamestnania v námorníctve, alebo prípadne na udelenie dávok v nezamestnanosti, pričom platnosť posledného povolenia na pobyt uplynula 9. septembra 1993. Na výkon tejto zamestnaneckej činnosti sa nevyžadovalo žiadne pracovné povolenie.

6 V priebehu tohto viac ako pätnásťročného obdobia dotknutá osoba skutočne pracovala celkovo viac ako osem a pol roka, pričom do toho nie sú zarátané prerušenia dôb zamestnania z dôvodu choroby a nedobrovoľnej nezamestnanosti riadne potvrdenej príslušnými orgánmi.

7 Nie je sporné, že doby činnosti pána Sedefa boli 17-krát prerušené na obdobia od 1 do 70 dní, celkovo v trvaní približne 13 mesiacov, a to z iného dôvodu ako dovolenky za kalendárny rok, pracovného voľna pre chorobu alebo doby nezamestnanosti riadne potvrdenej v hostiteľskom členskom štáte. Dotknutá osoba označuje tieto prerušenia dôb ako „neplatené voľná". Tvrdí, že počas týchto intervalov rôznej dĺžky medzi dvoma pracovnými zmluvami na určitý čas v obchodnom námorníctve buď v prípade krátkych prerušení zostával v Nemecku, kde čakal na (v určitých prípadoch oneskorený) príchod lode, na ktorú už mal novú zmluvu, čiže považoval za zbytočné podniknúť kroky, aby sa dal zaevidovať ako nezamestnaný, alebo využil dlhšie obdobia prerušenia presahujúce približne tri týždne na to, aby navštívil svoju rodinu, ktorá zostala v Turecku. Podľa vnútroštátneho súdu sú prerušenia tohto typu charakteristické pre zamestnania v námornej doprave.

8 Po pracovnom úraze, ku ktorému došlo na lodi v roku 1979, sa pán Sedef musel podrobiť viacerým operáciám, ktoré spôsobili jeho dlhšie či kratšie práceneschopnosti.

9 Od 18. januára 1993 bol pán Sedef vyhlásený za nespôsobilého vykonávať námorné služby zo zdravotných dôvodov, no nemal úplnú práceneschopnosť. Z lekárskych potvrdení totiž vyplýva, že je spôsobilý vykonávať činnosti na zemi, pokiaľ si nevyžadujú príliš vysokú fyzickú námahu.

10 Dňa 22. januára 1992 pán Sedef požiadal o vydanie povolenia na pobyt, ktoré by nebolo obmedzené na námornícku činnosť, aby mohol vykonávať zamestnanie na zemi. Na tento účel tvrdil, že na jednej strane spĺňa podmienky uvedené v článku 6 ods. 1 tretej zarážke rozhodnutia č. 1/80 z dôvodu, že bol zamestnaný viac ako štyri roky na lodiach plaviacich sa pod nemeckou vlajkou, a na druhej strane je v osobitnej situácii, pretože jeho zdravotný stav mu už nedovoľuje pokračovať vo vykonávaní povolania námorníka. Dodával, že nemohol prijať ponuky zamestnania na zemi, ktoré dostal, pretože nemal požadované povolenie na pobyt.

11 Túto žiadosť o vydanie povolenia na pobyt, ako aj následnú sťažnosť pána Sedefa zamietol Freie und Hansestadt Hamburg, ktorý mu pre prípad, že neopustí Nemecko v lehote troch týždňov, pohrozil vyhostením. Výkon rozhodnutia o vyhostení však bol odložený a dotknutá osoba má naďalej v Nemecku legálne bydlisko.

12 Dňa 10. decembra 1996 Verwaltungsgericht Hamburg rozhodol, že žaloba pána Sedefa je dôvodná a nariadil Freie und Hansestadt Hamburg, aby mu vydal požadované povolenie na pobyt.

13 Podľa tohto súdu má pán Sedef na základe článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80 slobodný prístup k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu a hostiteľský členský štát už nemá právo ukladať podmienky prístupu dotknutej

osoby k zamestnaniu ani k jeho výkonu. Rôzne prerušenia, ktoré poznačili priebeh jeho pracovnej činnosti, mu nemôžu byť na ujmu, keďže dovolenky za kalendárny rok a neprítomnosť z dôvodu pracovného úrazu alebo krátkodobej choroby sa v súlade s odsekom 2 uvedeného článku 6 považujú za doby zamestnania, kým doby nedobrovoľnej nezamestnanosti, za ktoré pán Sedef aj dostával dávky v nezamestnanosti, a neprítomnosť pre dlhodobú chorobu nemajú vplyv na práva nadobudnuté na základe predchádzajúcej doby zamestnania. Pokiaľ ide o krátke doby nečinnosti medzi dvoma pracovnými zmluvami, treba ich posudzovať rovnako ako zákonné alebo zmluvné dovolenky z dôvodu, že sú charakteristické pre činnosti v námornej doprave.

14 Freie und Hansestadt Hamburg podal proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na Hamburgisches Oberverwaltungsgericht, pričom tvrdil, že doba štyroch rokov legálneho zamestnania uvedená v článku 6 ods. 1 tretej zarážke rozhodnutia č. 1/80 musí byť neprerušená, no pracovné zmluvy, ktoré pán Sedef postupne uzatvoril, takúto neprerušenú dobu nezakladajú.

15 Hamburgisches Oberverwaltungsgericht rozsudkom z 13. decembra 2000 zrušil prvostupňový rozsudok, pričom usúdil, že pán Sedef sa nemôže odvolávať na uvedený článok 6 ods. 1 tretiu zarážku, keďže nemôže preukázať neprerušené zamestnanie počas štyroch rokov, ako to vyžaduje toto ustanovenie. Prerušenia pracovného vzťahu, konštatované v tomto prípade, nie sú ani dovolenkami, ani dobami nezamestnanosti v zmysle odseku 2 uvedeného článku, ktorý podľa tohto súdu obsahuje taxatívny zoznam dôvodov diskontinuity pracovného vzťahu. Uvedené prerušenia preto spôsobujú stratu predtým nadobudnutých práv, keďže dotknutá osoba bola bez práce a nedala sa zaevidovať ako uchádzač o zamestnanie. Akýkoľvek iný výklad by mohol spôsobiť zneužitie. Okrem toho nemecká právna úprava dostatočne zohľadňuje osobitosti činností námorníkov.

16 Bundesverwaltungsgericht, na ktorý pán Sedef podal dovolanie („Revision"), rozhodol, že odmietnutie obnovenia povolenia na pobyt je v súlade s nemeckým právom, no kladie si otázku, či nemožno z článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80 odvodiť riešenie, ktoré by bolo pre dotknutú osobu priaznivejšie.

17 V tejto súvislosti uvedený súd vo svojom rozhodnutí, ktorým položil prejudiciálne otázky, uvádza tieto zistenia:

— pán Sedef počas viac ako pätnástich rokov vykonával legálne zamestnanie v zmysle uvedeného článku 6 ods. 1, keď pracoval v námornej doprave členského štátu, a teda sa naňho vzťahuje legálny trh práce hostiteľského členského štátu v zmysle tohto ustanovenia,

— viackrát vykonával takéto legálne zamestnanie u toho istého zamestnávateľa viac ako rok bez prerušenia, a tak spĺňa podmienky prvej zarážky uvedeného ustanovenia,

— v súčasnosti je nespôsobilý pre námorné služby zo zdravotných dôvodov, ale naďalej sa nachádza na legálnom trhu práce v Nemecku, keďže pracovný úraz, ktorý utrpel, nespôsobil trvalú pracovnú neschopnosť (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. júna 1995, Bozkurt, C-434/93, Zb. s. I-1475, body 37 až 40), a je k dispozícii orgánom zamestnanosti pre výkon požadovanej činnosti na zemi. Skutočnosť, že od roku 1993 už nevykonával pracovnú činnosť, je prinajmenšom čiastočne spôsobená tým, že nemal povolenie na pobyt a nemôže mu byť na ujmu.

18 Napriek tomu však v prvom rade nie je isté, že doby prerušenia, ktoré pán Sedef označuje ako „neplatené voľná", nemali vplyv na práva, ktoré predtým nadobudol na základe článku 6 ods. 1 prvej zarážky rozhodnutia č. 1/80, a že tieto doby tiež nebránia nadobudnutiu práva na základe tretej zarážky toho istého odseku.

19 Na jednej strane sa Súdny dvor ešte výslovne nevyjadril k takýmto prerušeniam. Na druhej strane Bundesverwaltungsgericht až doteraz rozhodoval tak, že výpočet dôvodov prerušenia zamestnania uvedených v článku 6 ods. 2 rozhodnutia č. 1/80 má taxatívny charakter.

20 Vzhľadom na rozsudky zo 17. apríla 1997, Kadiman (C-351/95, Zb. s. I-2133, najmä body 47 a 48), a z 10. februára 2000, Nazli (C-340/97, Zb. s. I-957), je však pochybné, či možno naďalej uplatňovať uvedenú tézu.

21 V tejto veci je možné, podobne ako vo veciach, ktoré viedli k uvedeným dvom rozsudkom, oprieť sa o skutočnosť, že pán Sedef zakaždým prerušil svoje zamestnanie v námornej doprave len dočasne a nikdy definitívne neopustil nemecký trh práce. Podľa zistení Hamburgisches Oberverwaltungsgericht si totiž po každom prerušení našiel spravidla bez akéhokoľvek problému a rýchlo nové zamestnanie.

22 V prípade, že by bolo napriek tomu rozhodnuté, že prerušenia takejto povahy v zásade znamenajú stratu práv, ktoré nadobudol dotknutý pracovník, by bolo ešte vhodné určiť, či je potrebné pripustiť výnimky z tohto pravidla, pokiaľ sú prerušenia charakteristické pre dané povolanie, akým je v tejto veci činnosť vedľajšieho námorníka, ktorá sa odlišuje od zamestnania na pevnine tým, že si vyžaduje na jednej strane pracovné zmluvy na určitý čas uzavreté postupne so zamestnávateľmi a na druhej strane doby čakania alebo prerušenia spôsobené napríklad meškaním príchodu lode, na ktorej má pracovník perspektívu zamestnania, do prístavu.

23 Za predpokladu kladnej odpovede na niektorú z dvoch častí prvej otázky si vnútroštátny súd v druhom rade kladie otázku, či tak, ako to pravdepodobne naznačuje judikatúra Súdneho dvora (pozri rozsudky z 23. januára 1997, Tetik, C-171/95, Zb. s. I-329, bod 39; z 29. mája 1997, Eker, C-386/95, Zb. s. I-2697, body 23 a 25, ako aj z 30. septembra 1997, Ertanir C-98/96, Zb. s. I-5179, body 31 a 35), je predpokladom práva na vydanie povolenia na pobyt na základe článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80, že pracovník najprv splnil podmienky vyžadované druhou zarážkou toho istého odseku.

24 Možno však tiež usúdiť, že na uvedenú tretiu zarážku treba hľadieť ako na samostatnú podmienku vzniku práv dotknutého pracovníka.

25 Vnútroštátny súd sa domnieva, že ak by bolo rozhodnuté, že uvedený článok 6 ods. 1 tretia zarážka za normálnych okolností nepriznáva pánovi Sedefovi žiadne právo, ak nemôže preukázať neprerušené zamestnanie počas troch rokov u toho istého zamestnávateľa, bolo by ešte vhodné upresniť, či treba výnimočne zohľadniť skutočnosť, že zmena zamestnávateľa pred uplynutím troch rokov je v námorníckom povolaní charakteristická.

26 Keďže Bundesverwaltungsgericht usúdil, že za týchto podmienok si riešenie sporu, ktorý prejednáva, vyžaduje výklad práva Spoločenstva, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 6 ods. 1 tretia zarážka a ods. 2 rozhodnutia č. 1/80... vykladať tak, že turecký pracovník, ktorý od roku 1977 počas viac ako 15 rokov vykonával postupne u zamestnávateľov v námornej doprave členského štátu na legálnom trhu práce legálne zamestnanie, na ktoré sa nevyžaduje pracovné povolenie, a ktorý počas tohto obdobia splnil podmienky stanovené článkom 6 ods. 1

prvou zarážkou rozhodnutia č. 1/80, má právo na vydanie povolenia na pobyt, pokiaľ bolo jeho zamestnanie v námornej doprave prerušené — okrem viacerých prerušení z dôvodu choroby a nedobrovoľnej nezamestnanosti potvrdenej príslušnými orgánmi — 17-krát medzi dvoma pracovnými zmluvami na 1 až 70 dní (celkovo približne na 13 mesiacov) a tento turecký pracovník podľa svojich slov strávil dlhšie doby prerušenia so svojou rodinou v Turecku, pričom v tejto súvislosti nebola potvrdená nedobrovoľná nezamestnanosť? Má z tohto hľadiska význam to, že takéto prerušenia sú v danom povolaní charakteristické (v tomto prípade... v námornej doprave)?

2. Je predpokladom vydania povolenia na pobyt na základe článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80, aby pracovník najprv splnil podmienky stanovené článkom 6 ods. 1 druhou zarážkou rozhodnutia č. 1/80? Má z tohto hľadiska význam to, že zmena zamestnávateľa pred uplynutím troch rokov je v danom povolaní charakteristická (v tomto prípade... v námornej doprave)?"

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

27 Treba pripomenúť, že vec sama sa týka situácie tureckého štátneho príslušníka, ktorý bol počas dlhého obdobia legálne zamestnaný v členskom štáte a žiada v ňom o predĺženie povolenia na pobyt, opierajúc sa o právo na slobodný prístup k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu, ktoré priznáva článok 6 ods. 1 tretia zarážka rozhodnutia č. 1/80, z dôvodu, že úhrn dôb zamestnania predchádzajúcich jeho žiadosti predstavuje viac ako štyri roky.

28 Vnútroštátny súd v tejto súvislosti zistil, že pán Sedef opakovane pracoval pre toho istého zamestnávateľa viac ako rok bez prerušenia a že z tohto dôvodu spĺňa podmienky stanovené v článku 6 ods. 1 prvej zarážke uvedeného rozhodnutia.

29 V druhej položenej otázke sa však pýta, či sa táto osoba môže platne odvolávať na tretiu zarážku uvedeného ustanovenia vzhľadom na okolnosť, že nikdy nepracovala pre toho istého zamestnávateľa počas neprerušenej doby troch rokov, ako to stanovuje druhá zarážka tohto ustanovenia.

30 Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou okrem iného pýta, aký vplyv majú určité prerušenia dôb práce dosiahnutých pánom Sedefom na tieto doby vzhľadom na to, že sa počas týchto prerušení nedal zaevidovať ako uchádzač o zamestnanie.

31 Ešte je vhodné spresniť, že sa nepopiera, že pán Sedef je pracovníkom nachádzajúcim sa na legálnom trhu práce hostiteľského členského štátu, kde vykonával legálne zamestnanie v zmysle článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80.

32 Jedinými otázkami, ktoré zostávajú, sú teda otázky, či doby zamestnania dotknutej osoby spĺňajú podmienky trvania uvedené v článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80 a najmä či sú prerušenia uvedené v rozhodnutí vnútroštátneho súdu spôsobilé ovplyvniť uvedené doby, a aké sú primerané kritériá na účely výkladu tohto článku v takej situácii, o akú ide vo veci samej.

33 Pred postupným skúmaním týchto troch aspektov treba pripomenúť, že v nadväznosti na rozhodnutie č. 2/76 týkajúce sa výkonu článku 12 dohody o pridružení, prijatej Asociačnou radou 20. decembra 1976, predstavujú sociálne ustanovenia rozhodnutia č. 1/80 doplnkovú etapu postupného uskutočňovania voľného pohybu tureckých pracovníkov v Európskom spoločenstve. Konkrétne článok 6 ods. 1 tohto rozhodnutia priznáva migrujúcim tureckým pracovníkom, ktorí spĺňajú jeho podmienky, presne určené práva v oblasti výkonu zamestnania. Ako vyplýva z ustálenej judikatúry, toto ustanovenie, ktorému bol priznaný priamy účinok, priznáva dotknutým osobám individuálne právo v oblasti zamestnanosti a súbežné právo pobytu (pozri rozsudok z 2. júna 2005, Dörr a Ünal, C-136/03, Zb. s. I-4759, bod 66 a citovanú judikatúru).

O požiadavkách systému postupnej integrácie tureckých pracovníkov do trhu práce hostiteľského členského štátu

34 Súdny dvor opakovane rozhodol na jednej strane, že práva v oblasti zamestnanosti a súbežne v oblasti pobytu, ktoré tureckým pracovníkom priznávajú ustanovenia uvedené v troch zarážkach článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, sa postupne rozširujú primerane k trvaniu výkonu legálnej zamestnaneckej činnosti a ich cieľom je postupne ustáliť situáciu dotknutých osôb v hostiteľskom členskom štáte. Na druhej strane podľa judikatúry, ktorá je tiež ustálená, vnútroštátne orgány nemajú možnosť podmieniť alebo obmedziť uplatňovanie takýchto práv, pretože inak by ohrozili účinok uvedeného rozhodnutia (pozri rozsudky z 30. septembra 1997, Günaydin, C-36/96, Zb. s. I-5143, body 37 až 40 a 50; z 26. novembra 1998, Birden, C-1/97, Zb. s. I-7747, bod 19; z 19. novembra 2002, Kurz, C-188/00, Zb. s. I-10691, bod 26, a z 21. októbra 2003, Abatay a i., C-317/01 a C-369/01, Zb. s. I-12301, bod 78).

35 Konkrétnejšie, ako to vyplýva zo samotného znenia troch zarážok článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, práva, ktorých sa môžu dovolávať turecí pracovníci na základe

týchto ustanovení, sa samy odlišujú a podliehajú podmienkam, ktoré sa líšia v závislosti od trvania legálneho zamestnania v hostiteľskom členskom štáte (pozri rozsudok z 5. októbra 1994, Eroglu, C-355/93, Zb. s. I-5113, bod 12, ako aj rozsudky Tetik, už citovaný, bod 23; Eker, už citovaný, bod 21; Günaydin, už citovaný, bod 25 a Ertanir, bod 25).

36 Z uvedených ustanovení vyplýva, že turecký pracovník má po roku legálneho zamestnania právo naďalej vykonávať zamestnaneckú činnosť u toho istého zamestnávateľa (prvá zarážka). Po troch rokoch legálneho zamestnania a s výhradou práva prednosti pracovníkov — štátnych príslušníkov členských štátov má právo odpovedať na inú pracovnú ponuku zamestnávateľa podľa svojho výberu v rovnakom povolaní (druhá zarážka). Po štyroch rokoch legálneho zamestnania má bezpodmienečné právo vyhľadávať akúkoľvek slobodne vybratú zamestnaneckú činnosť a mať k nej prístup (tretia zarážka) (pozri rozsudky Eroglu, už citovaný, bod 12; Tetik, už citovaný, bod 26, a Nazli, už citovaný, bod 27).

37 Zo štruktúry a užitočného účinku tohto systému postupnej integrácie tureckých pracovníkov do trhu práce hostiteľského členského štátu, zavedeného článkom 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, však vyplýva, že dotknuté osoby musia postupne splniť jednotlivé podmienky uvedené v troch zarážkach tohto ustanovenia. Akékoľvek iné riešenie by mohlo narušiť súdržnosť systému, ktorý zaviedla Asociačná rada s cieľom postupne ustáliť situáciu tureckých pracovníkov v hostiteľskom členskom štáte.

38 Tento výklad napokon vyplýva aj z dobre ustálenej judikatúry Súdneho dvora.

39 Súdny dvor v bodoch 13 až 15 už citovaného rozsudku Eroglu totiž usúdil, že cieľom článku 6 ods. 1 prvej zarážky rozhodnutia č. 1/80 je zaručiť kontinuitu zamestnania len u toho istého zamestnávateľa, a preto sa toto ustanovenie neuplatňuje v situácii

tureckého pracovníka, ktorý po roku legálneho zamestnania zmenil zamestnávateľa a žiada o predĺženie svojho pracovného povolenia, aby znova vykonával zamestnaneckú činnosť v podniku svojho prvého zamestnávateľa.

40 Rovnako Súdny dvor v bodoch 30 a 31 už citovaného rozsudku Eker rozhodol, že uvedené ustanovenie nepriznáva právo tureckému pracovníkovi, ktorý zmenil zamestnávateľa pred uplynutím prvého roka zamestnania v hostiteľskom členskom štáte a žiada po predĺženie povolenia na pobyt, aby mohol naďalej pracovať pre svojho nového zamestnávateľa, hoci u tohto nového zamestnávateľa nedosiahol dobu jedného roka legálneho zamestnania.

41 Tento výklad článku 6 ods. 1 prvej zarážky rozhodnutia č. 1/80 bol ešte potvrdený v rozsudkoch z 5. júna 1997, Kol (C-285/95, Zb. s. I-3069, body 19 a 20), ako aj Birden, už citovanom (body 44, 62 a 69).

42 Tieto isté úvahy musia z rovnakých dôvodov, ako sú dôvody uvedené v bodoch 39 až 41 tohto rozsudku, platiť aj vtedy, ak ide o výklad článku 6 ods. 1 druhej zarážky uvedeného rozhodnutia.

43 Z toho vyplýva, že predpokladom práv, ktoré tureckému pracovníkovi priznáva článok 6 ods. 1 tretia zarážka rozhodnutia č. 1/80, v zásade je, že dotknutá osoba najprv splnila podmienky uvedené v druhej zarážke toho istého odseku.

44 Za týchto podmienok sa migrujúci turecký pracovník vo všeobecnosti nemôže dovolávať práva vyplývajúceho z článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80 len na základe skutočnosti, že legálne vykonával zamestnaneckú činnosť

v hostiteľskom členskom štáte počas viac ako štyroch rokov, pokiaľ nepracoval pre toho istého zamestnávateľa najprv viac ako rok a potom ešte ďalšie dva roky.

O prerušeniach dôb legálneho zamestnania dosiahnutých tureckým pracovníkom

45 Z tohto hľadiska je v súlade s ustálenou judikatúrou vhodné od základu rozlišovať medzi na jednej strane štádiom vzniku práv, ktoré sa postupne rozširujú v závislosti od trvania výkonu legálnej zamestnaneckej činnosti a ktoré sú uvedené v troch zarážkach článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, a na druhej strane predpokladom, že turecký pracovník už splnil tieto na seba nadväzujúce požiadavky, a preto má po uplynutí doby štyroch rokov uvedenej v tretej zarážke tohto ustanovenia právo slobodného prístupu k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu (rozsudky Tetik, už citovaný, bod 26; Nazli, už citovaný, bod 27, a zo 7. júla 2005, Dogan, C-383/03, Zb. s. I-6237, bod 13).

46 Situácia tureckého pracovníka, ktorý v minulosti splnil podmienky článku 6 ods. 1 tretej zarážky uvedeného rozhodnutia, tak už nezávisí od zachovania podmienok vzniku práv stanovených v troch zarážkach uvedeného odseku. Takéhoto pracovníka totiž treba považovať za dostatočne integrovaného v hostiteľskom členskom štáte na to, aby mohol dočasne prerušiť svoj pracovný vzťah. Akýkoľvek iný výklad by mohol zbaviť právo slobodného prístupu tohto pracovníka k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu jeho podstaty (pozri rozsudky Tetik, už citovaný, bod 31, a Dogan, už citovaný, body 14, 18 a 19).

47 Naproti tomu turecký pracovník, ktorý ešte nemá právo stanovené v uvedenej tretej zarážke, musí vykonávať legálne zamestnanie počas jedného, troch, respektíve štyroch rokov, a to v zásade bez akéhokoľvek prerušenia (pozri rozsudok Dogan, už citovaný, bod 18).

48 Dôvodom, prečo článok 6 ods. 2 rozhodnutia č. 1/80 uvádza určité legitímne dôvody prerušenia zamestnaneckej činnosti pre potreby započítania rôznych dôb legálneho zamestnania potrebných na vznik postupne sa rozširujúcich práv uvedených v odseku 1 prvej až tretej zarážke toho istého článku, je zmierniť prísnosť uvedeného pravidla (rozsudky Bozkurt, už citovaný, bod 38; Tetik, už citovaný, bod 36; Nazli, už citovaný, bod 40, a Dogan, už citovaný, bod 15).

49 Uvedený článok 6 ods. 2 zavádza rozlišovanie v závislosti od typu a trvania týchto dôb nečinnosti tureckého pracovníka.

50 Prvá veta tohto ustanovenia tak sa týka dôb nečinnosti pracovníka, ktoré zvyčajne spôsobujú len krátke zastavenie práce, ako napríklad neprítomnosť z dôvodu dovolenky za kalendárny rok, materskej dovolenky, pracovného úrazu alebo krátkodobej choroby, čo sú udalosti, ktoré treba považovať za bežnú súčasť akéhokoľvek pracovného vzťahu. Na neprítomnosti pracovníka takejto povahy sa preto hľadí tak, ako keby šlo v plnom rozsahu o legálne zamestnanie v zmysle článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80.

51 Druhá veta uvedeného odseku 2 sa týka dôb nečinnosti z dôvodu dlhodobej choroby alebo nedobrovoľnej nezamestnanosti. Toto ustanovenie stanovuje, že doby nečinnosti tejto povahy, ktoré spôsobujú dlhšiu neprítomnosť alebo ktorých trvanie nie je možné predpokladať, nemožno síce považovať za doby legálneho zamestnania, no ani nemôžu spôsobiť, že turecký pracovník stratí práva, ktoré už nadobudol z dôvodu legálne dosiahnutých predchádzajúcich dôb zamestnania.

52 Cieľom uvedeného ustanovenia je preto vyhnúť sa tomu, aby bol turecký pracovník, ktorý znovu začne pracovať po tom, čo musel dočasne ukončiť svoje pracovné činnosti z legitímneho dôvodu, nútený začať podobne ako turecký pracovník, ktorý

ešte v dotknutom členskom štáte nevykonával zamestnaneckú činnosť, doby legálneho zamestnania stanovené v článku 6 ods. 1 prvej až tretej zarážke rozhodnutia č. 1/80.

53 Z predchádzajúceho vyplýva, že turecký pracovník, ktorý ešte nemá právo slobodného prístupu k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu na základe článku 6 ods. 1 tretej zarážky rozhodnutia č. 1/80, musí v zásade v hostiteľskom členskom štáte neprerušene vykonávať legálne zamestnanie počas vyžadovanej doby okrem prípadu, že môže preukázať taký legitímny dôvod prerušenia svojich dôb zamestnania, aké sú uvedené v odseku 2 uvedeného článku.

54 Naproti tomu akonáhle turecký pracovník splní podmienky stanovené v tretej zarážke uvedeného odseku 1, účinok bezpodmienečného práva slobodného prístupu ku každej pracovnej činnosti podľa svojho výberu, ktoré mu priznáva toto ustanovenie, nevyhnutne implikuje aj právo tohto pracovníka dočasne ukončiť výkon pracovnej činnosti a hľadať si inú v primeranej lehote, čiže odsek 2 uvedeného článku 6 sa už v takejto situácii neuplatňuje (pozri rozsudok Dogan, už citovaný, body 16, 18 a 19).

55 Pokiaľ ide konkrétnejšie o 17 prerušení pracovného vzťahu pána Sedefa, opísaných podľa daných okolností vnútroštátnym súdom v jeho prvej otázke, nezdá sa, že by bolo možné postaviť ich na roveň legitímnym dôvodom prerušenia dôb zamestnania rovnakej povahy ako doby uvedené v článku 6 ods. 2 prvej vete rozhodnutia č. 1/80.

56 Vzhľadom na osobitné skutkové okolnosti veci samej, zjavne vyplývajúce z návrhu na začatie konania, však nič nebráni tomu, aby vnútroštátny súd posúdil uvedené prerušenia ako doby nedobrovoľnej nezamestnanosti v zmysle článku 6 ods. 2 druhej vety uvedeného rozhodnutia napriek tomu, že dotknutá osoba sa nedala zaevidovať ako uchádzač o zamestnanie, ako to v zásade vyžaduje toto ustanovenie.

57 Ako totiž uviedol generálny advokát v bodoch 53 až 56 svojich návrhov, v takom prípade, akým je prípad pán Sedefa, vychádza najavo, že tieto prerušenia sú nezávislé od jeho vôle vzhľadom na to, že bol prijatý do zamestnania len prostredníctvom postupných zmlúv na určitý čas.

58 Okrem toho skutočnosť, že pán Sedef využil dlhšie prerušenia svojej pracovnej činnosti — trvajúce rádovo niekoľko týždňov — na návštevu svojej blízkej rodiny, ktorá má naďalej bydlisko v Turecku, sa nemôže považovať za okolnosť spôsobilú mať relevantný vplyv na jeho situáciu vo vzťahu k ustanoveniam článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, keďže nie je sporné, že takéto dočasné neprítomnosti na území hostiteľského členského štátu sa zakladajú na legitímnom dôvode a ich trvanie si zachovalo primeraný charakter.

59 Súdny dvor už navyše v súvislosti s článkom 7 prvým odsekom prvou zarážkou rozhodnutia č. 1/80, ktorý ukladá podmienku určitej dĺžky trvania legálneho bydliska podobnú podmienke legálneho zamestnania uvedenej v článku 6 ods. 1 toho istého rozhodnutia, rozhodol, že povinnosť rodinného príslušníka tureckého pracovníka mať v zásade neprerušené spoločné bydlisko s týmto pracovníkom počas prvých troch rokov nebráni dotknutej osobe, aby sa zo spoločného bydliska na primeraný čas a z legitímnych dôvodov vzdialila napríklad s cieľom navštíviť svoju rodinu v svojom štáte pôvodu (pozri rozsudok Kadiman, už citovaný, body 47 a 48).

60 Navyše zo spisu, ktorý Súdnemu dvoru predložil vnútroštátny súd, vyplýva, že neprítomnosti pána Sedefa nespochybnili jeho integráciu do trhu práce hostiteľského členského štátu. Naopak, po vycestovaniach do Turecka sa zakaždým vrátil do Nemecka, aby znova začal vykonávať svoje pracovné činnosti.

61 Okolnosť, že prerušenia pracovného vzťahu neboli riadne potvrdené príslušnými orgánmi hostiteľského členského štátu ako doby nezamestnanosti, nemá za daných okolností žiadny význam. Dotknutá osoba totiž mohla legitímne usúdiť, že sa na ňu nevzťahuje povinnosť splniť formality potrebné na to, aby sa dala k dispozícii vnútroštátnym službám zamestnanosti, keďže z uvedeného spisu vyplýva, že vo väčšine prípadov už mal pán Sedef novú pracovnú zmluvu, ktorá bola však účinná až neskôr, alebo že mal prinajmenšom reálnu perspektívu zamestnania a v skutočnosti vždy znovu začal svoje pracovné činnosti čoskoro po tom, ako sa skončila jeho predchádzajúca zmluva. Preto sa nezdá, že by sa zaevidovanie pána Sedefa ako uchádzača o zamestnanie mohlo za takýchto okolností posudzovať ako užitočné vzhľadom na jeho situáciu charakteristickú prerušeniami, ktoré boli síce opakované, ale trvali krátko.

62 Za týchto okolností nemožno na také prerušenia pracovného vzťahu, aké opísalo rozhodnutie vnútroštátneho súdu v prvej položenej otázke, hľadieť na účely výpočtu dôb legálneho zamestnania uvedených v článku 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80 tak, že spôsobili stratu práv nadobudnutých dotknutým tureckým pracovníkom na základe predchádzajúcich dôb legálneho zamestnania.

63 Je vhodné dodať, že Súdny dvor opakovane dospel k tomu, že zohľadnil správanie príslušných vnútroštátnych orgánov na účely výkladu sociálnych ustanovení rozhodnutia č. 1/80, opierajúc sa konkrétnejšie o okolnosť, že tieto orgány nespochybnili legálnosť pobytu dotknutého tureckého štátneho príslušníka na území hostiteľského členského štátu (pozri v tomto zmysle v súvislosti s článkom 6 ods. 1 uvedeného rozhodnutia rozsudok Ertanir, už citovaný, body 67 a 69, ako aj analogicky v súvislosti s článkom 7 prvým odsekom toho istého rozhodnutia rozsudky Kadiman, už citovaný, body 52 a 54; zo 16. marca 2000, Ergat, C-329/97, Zb. s. I-1487, bod 51, a z 22. júna 2000, Eyüp, C-65/98, Zb. s. I-4747, body 35 a 36).

64 Zo spisu vo veci samej vyplýva, že príslušné vnútroštátne orgány opakovane a bez prerušenia počas pätnástich rokov vydávali pánovi Sedefovi povolenie na pobyt.

65 Podľa údajov uvedených v rozhodnutí vnútroštátneho súdu tieto isté orgány zmenili postoj až vtedy, keď dotknutý turecký štátny príslušník požiadal o povolenie na prácu na zemi.

66 Vzhľadom na takéto osobitné okolnosti nemajú uvedené vnútroštátne orgány právo *a posteriori* spochybniť štatút pána Sedefa v hostiteľskom členskom štáte.

67 Takýto prístup je v danom prípade dôvodný o to viac, že pán Sedef je v súčasnosti nútený žiadať o povolenie na pobyt potrebné na výkon zamestnania na zemi len z toho dôvodu, že nemá schopnosť pokračovať vo svojich pracovných činnostiach na mori po tom, čo utrpel pracovný úraz na lodi.

68 Za týchto podmienok sa článok 6 ods. 2 rozhodnutia č. 1/80 vzťahuje na také prerušenia dôb legálneho zamestnania dosiahnutých dotknutým tureckým pracovníkom, o aké ide vo veci samej, a príslušné vnútroštátne orgány nemajú právo spochybniť pobyt dotknutej osoby v hostiteľskom členskom štáte. Uvedený pracovník sa preto môže platne oprieť o článok 6 ods. 1 tretiu zarážku toho istého rozhodnutia na to, aby dosiahol predĺženie svojho povolenia na pobyt na účely pokračovania vo výkone jeho pracovných činností v tomto členskom štáte.

69 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné na položené otázky odpovedať, že článok 6 rozhodnutia č. 1/80 sa má vykladať v tom zmysle, že:

— predpokladom práv, ktoré tureckému pracovníkovi priznáva článok 6 ods. 1 tretia zarážka, v zásade je, že dotknutá osoba najprv splnila podmienky uvedené v druhej zarážke toho istého odseku,

— turecký pracovník, ktorý ešte nemá právo slobodného prístupu k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu na základe uvedenej tretej zarážky, musí v hostiteľskom členskom štáte neprerušene vykonávať legálne zamestnanie okrem prípadu, že môže preukázať legitímny dôvod takého typu, aké sú uvedené v odseku 2 toho istého článku, ktorý odôvodňuje jeho dočasnú neprítomnosť na trhu práce,

— posledné uvedené ustanovenie sa vzťahuje na také prerušenia dôb legálneho zamestnania, o aké ide vo veci samej, a príslušné vnútroštátne orgány nemôžu v danom prípade popierať právo dotknutého tureckého pracovníka na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

O trovách

70 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 6 rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80 z 19. septembra 1980 o vývoji pridruženia prijatého Asociačnou radou zriadenou Dohodou o pridružení medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom sa má vykladať v tom zmysle, že:

— **predpokladom práv, ktoré tureckému pracovníkovi priznáva článok 6 ods. 1 tretia zarážka, v zásade je, že dotknutá osoba najprv splnila podmienky uvedené v druhej zarážke toho istého odseku,**

— **turecký pracovník, ktorý ešte nemá právo slobodného prístupu k akejkoľvek zamestnaneckej činnosti podľa svojho výberu na základe uvedenej tretej zarážky, musí v hostiteľskom členskom štáte neprerušene vykonávať legálne zamestnanie okrem prípadu, že môže preukázať legitímny dôvod takého typu, aké sú uvedené v odseku 2 toho istého článku, ktorý odôvodňuje jeho dočasnú neprítomnosť na trhu práce,**

— **posledné uvedené ustanovenie sa vzťahuje na také prerušenia dôb legálneho zamestnania, o aké ide vo veci samej, a príslušné vnútroštátne orgány nemôžu v danom prípade popierať právo dotknutého tureckého pracovníka na pobyt v hostiteľskom členskom štáte.**

Podpisy